

Finansdepartementet
Finansmarkedsavdelingen
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Vår dato: 8. august 2005
Vår ref: 2005/03159
Deres dato: 1. juli 2005
Deres ref: 05/2213 FM cw

Saksbehandler: Kristin Myrmo
Direktenummer: 22 92 71 73

Høring - lov om obligatorisk tjenstepensjon

Rikstrygdeverket viser til departementets høringsbrev om NOU 2005:15 – Obligatorisk tjenstepensjon.

Generelt bemerkes at utredningen målbærer en sentral reform i norsk samfunnsliv og en milepæl i norsk sosiallovgivning; en obligatorisk tjenstepensjonsordning for ansatte i privat sektor. Vi er av den oppfatning at Banklovkommisjonen har utarbeidet et godt grunnlag for innføring av obligatorisk tjenstepensjon i 2006 innenfor dagens lovverk for tjenstepensjon.

I likehet med Banklovkommisjonen ser vi gjennomføring av endringene i folketrygdens alderspensjon i henhold til Stortingets vedtak av 26. mai 2005 vil kunne medføre behov for tilpasninger også i den obligatoriske tjenstepensjonen. Vi er enige med Banklovkommisjonen i at konsekvensene må utredes videre når de nye reglene for folketrygdens alderspensjon er vedtatt. Vi er dog av den oppfatning at innføring av en obligatorisk tjenstepensjon i privat sektor bør medføre harmoniserte medlemskapsbestemmelser allerede fra starten. Dette er kommentert nærmere nedenfor.

Rikstrygdeverket ønsker videre å kommentere Banklovkommisjonens forslag til kontrollordninger, da vi er av den oppfatning at informasjon om opptjente pensjonsrettigheter vil kunne være avgjørende for om det foreslåtte kontrollregimet vil fungere i praksis. Vi har i tillegg valgt å peke på andre kjente løsninger, som yrkesskadeforsikringen, i forhold til problemstillingen rundt uforsikrede.

Postadresse:
Rikstrygdeverket
Familie- og pensjonsdivisjonen
Postboks 5200 Nydalen
0426 OSLO

Internettadr:
www.trygdeetaten.no
E-postadresse:
rtv@trygdeetaten.no

Kontoradresse:
Sannergata 2
OSLO

Telefon:
22 92 70 00

Telefaks:
22 92 70 70

Gironr:

Foretaksnr:
NO 974 760 924 MVA

Medlemskapsbestemmelser

Medlemskapsbestemmelsene i Lov om foretakspensjon og Lov om innskuddspensjon er i dag ulike. Banklovkommisjons forslag legger ikke opp til å harmonisere disse ved innføring av obligatorisk tjenstepensjon. Bedriftens valg av type pensjonsordning, eller det forhold om ordningen er opprettet før eller etter innføring av obligatorisk tjenstepensjon vil kunne være førende for i hvilken grad eldre/ynge/deltidsansatte arbeidstakere omfattes av ordningen. Dette er etter Rikstrygdeverkets oppfatning en svakhet ved banklovkommisjonens forslag, fordi det på denne måten ikke tas høyde for at Stortinget vedtak i realiteten også innebærer at dagens eksisterende pensjonsavtaler etter de to pensjonslovene går fra å være frivillige for den enkelte bedrift til å bli obligatoriske.

Det kan stilles spørsmål om hvorvidt medlemmene (dvs. arbeidstakerne) vil se en slik forskjellsbehandling som rimelig, spesielt fordi den kan gi noen av arbeidstakerene i bedrifter som allerede har avtale om tjenstepensjon en svakere stilling enn de som får tjenstepensjon med hjemmel i den nye loven. Vi mener at det nøye bør vurderes om en slik forskjellsbehandling er formålstjenlig, sett i forhold til befolkningens tillit til pensjonssystemet generelt, og til de kommende reformene spesielt. Etter vår oppfatning bør medlemskapsbestemmelsene innenfor Lov om obligatorisk tjenstepensjon harmoniseres fra innføring av ordningen.

På denne bakgrunn støtter Rikstrygdeverket Banklovkommisjonens konklusjon om at overgangsbestemmelsene i dagens Lov om foretakspensjon i forhold til yngre og deltidsansatte arbeidstakers rett til medlemskap i ytelsespensjonsordninger ikke skal gjelde for ordninger opprettet etter innføring av lov om obligatorisk tjenstepensjon. Rikstrygdeverket mener at dette også bør gjelde for de ytelsesordninger som er opprettet før innføring av obligatorisk tjenstepensjon.

På den annen side mener vi at man bør oppheve den adgangen bedriftene i dag har til å holde eldre arbeidstakere (personer med mindre enn ti år igjen til pensjonsalder) utenfor ordninger etter Lov om foretakspensjon. Som et minimum bør disse arbeidstakerne sikres rett til minimumsnivået i den foreslåtte Lov om obligatorisk tjenstepensjon.

Begrunnelsen for at bedriftene har hatt anledning til å holde eldre arbeidstakere utenfor har vært kostnadshensyn, og frykt for at disse gruppene dermed støtes ut av arbeidslivet. Slik vi leser Banklovkommisjonens utredning er ikke denne kostnadsproblematikken like aktuell i dag som tidligere. Man kan like gjerne snu argumentasjonen, og si at en tjenstepensjonsordning kan fungere som et incentiv for eldre arbeidstagerne til å stå lenger i arbeidslivet. En endring i denne retning vil dermed støtte opp under målene for pensjonsreformen, og også målene for avtalene om et mer inkluderende arbeidsliv.

Vi vil også anføre at de eldre arbeidstakerne det her er snakk om arbeider i bedrifter som allerede har ytelsesbasert tjenstepensjon, alternativt vil de bli ansatt i slike bedrifter. Rikstrygdeverket formoder at disse bedriftene har like god eller bedre mulighet til å kunne innføre minimumskravene i Lov om obligatorisk tjenstepensjon for denne gruppen enn mange av de bedriftene som fra 2006 skal innføre obligatorisk tjenstepensjon for alle sine ansatte.

Spesielt om uforsikrede

Et tema som i liten grad berøres i NOU2005:15 er konsekvensene for de arbeidstakerne som ikke blir forsikret, til tross for at ordningen er obligatorisk. I Norge har vi ca. 15 års erfaring med obligatorisk yrkesskadeforsikring for alle arbeidstakere. I NOU2004:3

Arbeidsskadeforsikring (kap 1.13.6) er det anslått at mellom seks og ti prosent av arbeidstakerne, eller 120–220 000 personer i Norge er uten yrkesskadeforsikringsdekning. Yrkesskade og tjenstepensjon er ikke direkte sammenliknbart, men Rikstrygdeverket antar at det er et visst samsvar mellom bedrifter som ikke har tegnet yrkesskadeforsikring og bedrifter som kan tenkes ikke å tegne avtale om obligatorisk tjenstepensjon. Dette innebærer at utfordringene knyttet til ”uforsikrede” arbeidstakere kan være av et ikke ubetydelig omfang, gitt at 500 til 600 000 mennesker er uten tjenstepensjon i Norge i dag.

Vi mener derfor at man i det videre lovarbeidet bør søke å finne gode løsninger som tar hensyn til arbeidstakernes rettigheter der arbeidsgiver har forsømt sin plikt til å etablere lovpålagt pensjonsordning.

Kontrollordninger

Lovforslagets § 12 første ledd inneholder rapporteringsplikt i årsregnskap og næringsoppgave. § 12 annet ledd gir Kredittilsynet sanksjonsmyndighet i de tilfelle foretaket ikke har opprettet pensjonsordning. Det ligger dog ingen særlig plikt for Kredittilsynet til å føre oppsøkende tilsyn med om foretakene har opprettet ordningen. § 13 annet ledd bekrefter at arbeidstakerne har sivilrettslig adgang til å kreve dom om at foretaket skal opprette ordningen.

Banklovkommisjonens forslag legger opp til rapportering, men det legges ikke opp til at det vil være rutinemessige kontroller eller rutinemessige sanksjoner overfor arbeidsgivere som ikke oppretter ordning for sine arbeidstakere. For at Kredittilsynets sanksjonsmuligheter skal være effektive, må de først få informasjon som indikerer at foretaket ikke har opprettet ordningen. Slik forslaget fra Banklovkommisjonen er utformet, kan det da synes som om arbeidstakerne har det reelle ansvaret med å melde fra til Kredittilsynet eller føre en sak for domstolene. Banklovkommisjonen begrunner et slikt valg av løsning med at tjenstepensjonen har direkte betydning for arbeidstakerne i bedriften, og at en må regne med at det vil bli fulgt opp av arbeidstakerne selv eller deres tillitsvalgte.

Dette vil kreve god kunnskap om ordningen og ressurser fra de ansatte og deres eventuelle tillitsvalgte. Ansatte i bedrifter som ikke har opprettet ordningen vil ikke ha et forsikringsselskap eller lignende som informerer dem om ordningen. Informasjon om rettigheter vil være vesentlig for at den ansatte skal kunne ha en aktiv rolle i forhold til om arbeidsgiver oppretter ordningen.

Rikstrygdeverket kan bistå i en slik informasjonsrolle. I Stortingets vedtak om pensjonsreform er det lagt til grunn at informasjon om opparbeidede rettigheter i folketrygden skal gjøres enklere og bedre enn i dag. Det vil være både brukervennlig og ressurseffektivt dersom man kan informere om hvilke rettigheter den enkelte har i obligatorisk tjenstepensjon i tillegg til rettighetene i folketrygden i slike informasjonsopplegg. Ansatte i foretak som ikke har opprettet ordningen vil da kunne se at de ikke er medlem av slik ordning. I tillegg bør det da informeres generelt om de krav lov

om obligatorisk tjenstepensjon pålegger arbeidsgivere i privat sektor, og at Kredittilsynet er kontrollmyndighet.

Rikstrygdeverket vil ved et slikt opplegg være avhengig av elektronisk overføring av opplysninger fra de innretninger som tilbyr obligatorisk tjenstepensjon. Vi har i dag allerede erfaring med slike overføringer til oss fra Statens Pensjonskasse og Pensjonstrygden for Sjømenn, da vi er utbetalingsinstans for disse ordningene. I tillegg har vi erfaring fra overføringer av samordningsdata fra RTV til forsikringsselskapene i forbindelse med offentlig tjenstepensjon. Rikstrygdeverket har et godt fagmiljø for informasjonssikkerhet og vi mener dette bør være mulig å gjennomføre på en betryggende måte i samarbeid med de innretninger som tilbyr obligatorisk tjenstepensjon.

Denne type felles informasjonsopplegg for obligatorisk tjenstepensjon og folketrygden vil tidligst kunne gjennomføres fra det tidspunkt en ev.t gjennomfører dette for folketrygden i forbindelse med pensjonsreformen.

Rikstrygdeverket bistår gjerne i det videre arbeidet knyttet til informasjon om obligatorisk tjenstepensjon.

Med hilsen

Arild Sundberg
Trygdedirektør

Jorun Kongerud
Divisjonsdirektør